

Risk Yönetimi Uygulamalarındaki Gelişmeler

Açılış Konuşması

Ozan CANGÜREL

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
Risk Yönetimi Dairesi Başkanı

İstanbul, 17 Aralık 2009

Çok değerli konuşmacılar ve saygıdeğer dinleyiciler, öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyor ve bu toplantının düzenlenmesinde emeği geçen herkese teşekkür etmek istiyorum. Bugün sizlerle Türk Bankacılık Sisteminde Finansal Risk Yönetimi konusundaki görüşlerimi paylaşırken diğer yandan da Kurumumuzun bu konudaki faaliyetleri hakkında bilgi vermeye çalışacağım.

Hepinizin malumları olduğu üzere, Türk Bankacılık Sektörü son yıllarda çok önemli gelişmeler kaydetmiştir. Bu dönem, sektörün daha sağlıklı bir rekabet yapısına kavuştuğu, düzenleme ve denetim altyapısının güçlendirildiği, şeffaflığın ön plana çıktığı bir dönem olmuştur. Yine bu dönemde sektörün aktif büyüklüğünde istikrarlı bir yükseliş yakalanmış, aktif kalitesi belirgin bir biçimde iyileşmiş, sermaye yapıları güçlendirilmiş, fonlama kanalları zenginleştirilmiş ve istikrarlı bir karlılık yapısı oluşturulmuştur. Tüm bu gelişmelerin sağlanmasında bankalarımızda risk yönetimi anlayışı ve uygulamalarında kaydedilen ilerlemelerin büyük katkısının olduğu açıktır.

Türk Bankacılık Sektörü 2001 yılında yaşanan krizden önemli dersler çıkarmış, risk yönetimine ilişkin alt yapı çalışmalarını hızla tamamlamış ve

krizden sonraki süreçte risklerini çok daha iyi yönetebilir duruma gelmiştir. Yaşanan global kriz, ülkemizde 2001 krizi sonrası alınan önlemlerin ve yapılan çalışmaların ne kadar doğru ve yerinde olduğunu açıkça göstermiştir.

Türk Bankacılık Sektöründe son yıllarda risk yönetimi konusunda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Bankalarımız maruz kaldıkları risklerin nasıl yönetileceğine dair politika ve stratejilerini belirlemiş, bu konuda çeşitli ölçüm ve izleme yöntemleri geliştirmiş ve henüz başlangıç düzeyinde olsa da risklilik düzeyi analizlerinden elde edilen bulguları stratejik kararların alınmasında birer girdi olarak kullanır hale gelmişlerdir. Bu süreçte Kurumumuz da bankalarımızda risk yönetiminin etkinliğinin sağlanmasına yönelik çeşitli çalışmalar yürütmüştür. Bu kapsamda; iç denetim, iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin kurulmasına dönük mevzuat altyapısı oluşturulmuş, şeffaflığı artırıcı finansal raporlama standartları benimsenmiş, likidite riskinin ölçümüne ve yönetimine ilişkin standartlar belirlenmiş ve kurumsal yönetim konusunda bankalarımıza örnek teşkil edecek bir ilkeler seti ortaya konmuştur.

Diğer taraftan, son yıllarda uluslararası platformda, bankacılık sektöründe risk yönetiminin etkinliğinin artırılmasına imkan sağlayan pek çok gelişme de yaşanmıştır. Basel Komitesi tarafından Basel-II Uzlaşısının yayımlanması, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından hazırlanan yeni muhasebe standartlarının hayata geçirilmesi ve konsolide denetim konusunda çeşitli kuruluşlarca yürütülen çalışmalar bu kapsamda sayılabilecek önemli örneklerdendir. Gururla ifade etmemiz gerekir ki, Türk

Bankacılık Sektörü uluslararası arenada ortaya çıkan bu gelişmelere oldukça hızlı ve etkin bir şekilde uyum sağlamaktadır.

Bilindiği üzere, Haziran 2004'te Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından yayımlanan ve kısaca Basel II olarak bilinen Yeni Sermaye Yeterliliği Uzlaşısı finans sektöründe risk yönetimi konusunda ilk akla gelen “en iyi uygulama”dır. Basel-II, sermaye yeterliliğinin hesaplanması süreci yanında risklerin yönetimine de odaklanmaktadır. Basel-II ile getirilen standartlar bankaların sağlam ve güvenilir risk yönetimi sistemlerine sahip olmalarını ve bu sistemlerini etkin bir şekilde işletmelerini sağlamaya yönelik olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede, Basel-II sadece basit bir rasyo hesaplama işlemi değil, bankacılık faaliyetlerine ve bunların denetimine ilişkin köklü değişiklikler getiren bir bankacılık ve risk felsefesidir. Hiç şüphesiz, sermaye yeterliliği hesaplamasına ilişkin köklü değişiklikler getiren bu Uzlaşının hem bankalar üzerinde hem de ekonomideki diğer kesimler üzerinde önemli etkilerinin olması kaçınılmazdır.

Basel-II'ye hazırlık çalışmaları kapsamında Kurumumuza düşen önemli sorumluluklar olduğunun farkındayız. Kurumumuz bugüne kadar Basel-II konusunda bir farkındalık oluşturulması yönünde önemli gayretler sarf etmiştir. Ayrıca Kurumumuz çeşitli anketler ve sayısal etki çalışmaları ile Basel-II'nin Türk Bankacılık Sektörüne olası etkilerini en ince detayına kadar analiz etmiş, operasyonel risk gibi Basel-II'nin önemli bir bacağına da sermaye yeterliliği hesaplarına dahil etmiştir. Son dönemlerde ise CRD hükümleri ile tam uyumlu bir düzenleme yapısı oluşturulması için önemli kaynak ayrılmış ve Taslak Yönetmelik ile Tebliğlerin hazırlanması çalışmaları tamamlanmıştır. Taslakların Kurumumuz Düzenleme Dairesi'nin

gözden geçirmesini takiben yakın zamanda kamuoyunun görüşüne açılması planlanmaktadır.

Dolayısıyla Haziran 2008 tarihinde yapılan Basın Duyurusu ile Basel-II uygulamasının ertelenmiş olması Kurumumuzda Basel-II'ye ilişkin çalışmaların durdurulduğu anlamına kesinlikle gelmemektedir. Bu süreçte bankalarımızdan da Basel-II'ye uyuma yönelik çalışmalarını ara vermeden sürdürmelerini beklemekteyiz. BDDK olarak, Türk Bankacılık Sektöründe risk yönetiminin etkinliğinin artırılması ve risk yönetiminin yeni koşullara uygunluğunun sağlanması konusunda teşvik edici konumda olmaya devam edeceğiz.

Nihai halinin 2004'te yayımlanmasından bu yana geçen 5 yılda Basel II'de iki kez değişikliğe gidilmiştir ve önümüzdeki iki yıl içinde de geniş kapsamlı değişikliklere gidilmesi beklenmektedir. Sektördeki portföy yapıları ve ürün çeşitliliği değişim gösterdiği sürece düzenleme ve uzlaşılardaki değişiklikler devam edecektir. Bu süreç canlı ve sürekli değişimi gerektiren bir süreçtir. Bu süreçte, hem bankacılık sektörümüzün hem de BDDK olarak bizim değişime ayak uydurabilme kapasitemizi daha da artırmamız gerekebilecektir.

BDDK olarak risk yönetimi alanındaki çalışmalara önem (risklilik) sırasına göre ağırlık vermekteyiz. Örneğin, Basel-II'de İkinci Yapısal Bloкта yer alan ve ölçümüne ilişkin her hangi bir standart belirlenmemiş olan likidite riskine ilişkin Kurumumuzca çıkarılan Yönetmelik ve bu Yönetmeliğe daha sonra eklediğimiz asit-test rasyosu ile likidite riskinin ölçümüne ve yönetimine ilişkin önemli aşama kaydettiğimizi düşünüyoruz. Kanaatimizce, söz konusu düzenleme bankalarımızın global kriz döneminde önemli bir likidite sıkışıklığı yaşamadan faaliyetlerini devam ettirmelerine önemli katkı

sağlamıştır. Benzer şekilde uygulanan “Hedef SYR” uygulaması ve kriz döneminde “Karşılıklar Yönetmeliğinde” esnekliğe gidilmesi gibi proaktif önlemler bugün Türk Bankacılık Sektörünün Dünyada parmakla gösterilecek duruma gelmesine büyük katkı sağlamıştır. Dolayısıyla BDDK olarak anlayışımız, bazı düzenlemelere gösterişsel olarak uyum sağlamak yerine sektörün ihtiyaçları ve riskliliği göz önünde bulundurularak düzenleme ve denetim altyapısının geliştirilmesidir.

Yaşanan global kriz bankalardaki pek çok sorunlu alanın gün yüzüne çıkmasını sağlamıştır. Bu nedenle kriz sonrasında risk yönetimi alanında ve Basel-II de dahil olmak üzere en iyi uygulamalarda önemli değişikliklerin olması kaçınılmazdır. Örneğin kriz döneminde ortaya çıkan en önemli sorunlardan birisi, bankaların aldıkları risklerin genellikle yüksek maaşlarla istihdam edilen quant'lara havale edilmesi ve dolayısıyla üst yönetimin bankanın risklilik düzeyi hakkında yeterli bilgiye sahip olmamasıdır. Kriz sonrası G-20 tarafından hazırlanan çalışma raporunda da kriz döneminde çok sayıda bankanın yönetim kurullarının bankaları bünyesinde risk yönetimi kültürünün gelişmesini sağlayamadıkları belirtilmekte ve üst yönetim ile yönetim kurullarının yeterli risk yönetimi ve iç kontrol sistemlerinin oluşturulmasını sağlamaları gerektiği ifade edilmektedir.

Financial Stability Board (FSB) tarafından yayımlanan “Global Bankacılık Krizinden Çıkarılan Risk Yönetimi Dersleri” isimli çalışmada ise kriz sonrası bankaların üst yönetim ve yönetim kurullarının risk yönetimine katılımının arttığı, bunlara risk yönetimi ile ilgili birimlerce yapılan raporlamaların arttırıldığı ve risk yönetimi birimlerinin üst düzey komitelere katılımlarının arttığı tespitleri yapılmaktadır. Dolayısıyla bu kriz, bir yandan

risk yönetimi birimlerinin üst yönetim ile ilişkisinin ve diğer taraftan da üst yönetimin risk yönetimi hususunda bilgi sahibi olmasının öneminin bir kez daha ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Pek çok ülkede yaşanan bu olumsuz gelişmelerden ders çıkarılmasının da ülkemizde benzer olumsuz gelişmelerin yaşanmasının önlenmesi açısından büyük önemi haiz olduğunu düşünmekteyiz. Ayrıca G-20 ve FSB raporlarında ortaya konan sorunlara ilişkin geliştirilecek çözüm önerileri bankacılıkta risk yönetiminin geleceğine yön verecektir. Bu nedenle söz konusu platformlarda yürütülen çalışmalar Kurumumuz tarafından yakından takip edilmektedir

Yukarıda değindiğim FSB, G-20, BIS vb platformlar çok sıkı bir işbirliği içinde hareket etmekte ve ülkemiz de söz konusu platformlarda artık söz sahibi olmaktadır. Sektörümüzün siz değerli temsilcileri ve bizler artık gelişmeleri bu çerçeveden izlemeli ve risk yönetimi kültürünün bankalarımızda köklü olarak yerleşmesi yönünde daha fazla çaba sarf etmeliyiz. Bu vesile ile Kurumumuzun değerli bankalarımız ile işbirliğine çok önem verdiğini bir kez daha vurgulamak istiyoruz.

Sözlerime son verirken, bu Toplantının düzenlenmesinde emeği geçen herkese bir kez daha teşekkür ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.